

Verslag van het retraitsymposium De 24 uur van Kranenburg, op 30 september en 1 oktober 2016

Aanleiding

In de Remonstrantse gemeente Lochem-Zutphen heeft de ledenwerfactie duidelijk een positief resultaat gehad. De ledendaling is nagenoeg tot staan gebracht en het kerkbezoek neemt significant

toe. Naast deze positieve ontwikkeling staat de sombere verwachting dat het in personele en financiële zin erg moeilijk zal zijn de gemeente op de korte termijn in de lucht te houden. In deze dubbele gemoedstoestand is het idee ontstaan met andere gemeenten te zoeken naar een begaanbare weg om de huidige organisatie met kerkgebouw en eigen predikant de komende jaren in stand te houden, en daarnaast ook samen te zoeken naar een nieuw streefbeeld van onze geloofsgemeenschap voor de komende tien jaar.

Dit idee is door de gemeente heel concreet uitgewerkt in de organisatie van een retraite-symposium. De focus van dit symposium is het verzamelen en delen van ideeën van de deelnemers. Allereerst voor de (soms nijpende) korte termijn.

Kernvraag is: hoe kunnen we voor een positief financiële positie zorgdragen in relatie tot accommodatie, organisatie, activiteiten en kosten van predikant en gastvoorgangers?

Voor de lange termijn wordt nagedacht over de vorm en inhoud die onze kerk zou moeten hebben om nieuwe en jongere instroom te kunnen realiseren. Wij merken dat jonge mensen die, als respons op de campagne, belangstelling voor ons tonen, zoeken naar verdieping en houvast, maar deze onvoldoende vinden in de huidige vormgeving van onze Remonstrantse gemeente.

Kernvraag is: hoe kunnen we op de lange termijn binnen de Remonstrantse geloofsgemeenschappen zorgdragen voor een eigentijdse plek (fysiek en/of virtueel) die bijdraagt aan het kunnen ontdekken van een eigen geloofskern?

Vrijdagmiddag en –avond

De eerste deelnemers arriveren vanaf 16.00u bij het klooster van Kranenburg, ooit bewoond door franciscaanse kloosterlingen, nu in gebruik als resort voor groepsvakanties voor mensen met lichamelijke en/of geestelijke beperkingen. Het klooster vormt samen met de Antonius van Paduakerk en de Cuyperspastorie het 'Godseiland van Kranenburg'. De kerk is nu Heiligenbeeldenmuseum en de pastoor in de pastorie heeft nu plaats gemaakt voor een kleine Remonstrantse gemeenschap. De herbesteding van dit kerkelijk erfgoed is

kenmerkend voor onze tijd. Bijzonder is het streven van alle betrokken partijen in Kranenburg de spirituele functie van deze plek weer terug te brengen, maar dan op een eigentijdse manier. Een uitgelezen plek om met elkaar na te denken over de spiritualiteit van de Remonstranten. Voor het diner wandelen de deelnemers met Henk van den Berg, predikant van de gemeente Lochem-Zutphen en een van de bewoners van de Cuyperspastorie, in de prachtige omgeving rondom het 'Godseiland'. Na het diner werd het symposium geopend door Nan Pluymackers, een van de initiatiefnemers van dit retraitsymposium en een van de bewoners van de Cuyperspastorie. Zij gaf na haar welkom de leiding in handen van Annemiek Schrijver, de moeder-overste van deze 24 uur van Kranenburg.

Annemiek Schrijver drukt de deelnemers op het hart het 'hoofdkantoor' te verlaten en 'de lift naar beneden te nemen'. Elkaar ontmoeten rond de vragen van de toekomst van onze geloofsgemeenschap gaat niet zonder zelf de weg van het hoofd naar het hart, de weg van verwondering, te gaan. Petra Galama nam de deelnemers vervolgens mee op weg. Eerst een meditatief moment met mooie liederen, teksten en muziek. Velen werden verrast door de meditatievorm, een bolletje klei. Het werd stil met de vraag: hoe kun je uiting geven aan het verlangen dat God in jou mag vormen?

Na dit mooie moment van inkeer presenteerde Petra Galama een mystagogische verkenning, die werd afgesloten met gesprekken in kleine groepjes over zes verschillende mystieke teksten.

Na een afsluitend lied werden de gesprekken voortgezet met een kloosterbier of glaasje wijn.

Zaterdag

De dag begon met het getijden-morgengebed van de Cuypers communiteit in de kloosterkapel. Na het ontbijt resumeerde Annemiek Schrijver voor de deelnemers die op zaterdagmorgen arriveerden wat zij vrijdag hadden gemist. Na het mooie lied van Hein Stufkens, Om de dag te beginnen, hield André Droogers een lezing met als titel 'Geloof jij het? Op zoek naar een duurzame kerk'. Wat betekent duurzaamheid van een geloofsgemeenschap als je kijkt naar de aspecten cultuur, identiteit, macht en spel? Ook de verschillen tussen de generaties hebben hier invloed op. Samenvattend legde André Droogers uit dat duurzaamheid in de geloofsgemeenschap versterkt wordt als de kerk een publiek platform van 'zingevingsspel' kan zijn. Dat wil zeggen dat de kerken laten zien dat er meerdere manieren zijn om de gelaagdheid van de werkelijkheid vorm te geven. Deze manieren zijn gelijkwaardig. Daarnaast is het van belang dat de identiteit van de geloofsgemeenschap enerzijds een duidelijke kern heeft, terwijl anderzijds daarbinnen een variatie kan bestaan in de vormgeving van die identiteit. Ten slotte moet de macht binnen een geloofsgemeenschap gericht zijn op de hogere doelen (middelmacht) en niet gericht op het zichzelf in stand houden (doelmacht). De graad van institutionalisering moet laag zijn.

Na deze boeiende lezing en een koffiepauze met geanimeerde wandelgangen, kregen de workshopleiders Peter Nissen en Anne Stael de gelegenheid hun workshops te introduceren.

Workshop: God 3.0 en de Remonstranten in 2026

Hoe ziet onze kerk er over 10 jaar uit? Dat was de vraag waarmee de groep rond Peter Nissen zich bezig hield. Peter Nissen stelde drie vragen vooraf:

Wat zijn de veranderingen in identiteit?

Wat zijn de veranderingen in de context van onze geloofsgemeenschap?

Wat zijn de veranderingen in onszelf?

Volgens Peter Nissen is de belangrijkste verandering dat wij van statische gemeenschappen veranderen in 'vloeibare' (liquid) verbanden. Dit maakt relaties vluchtiger, grote instituties maken plaats voor kleinschalige informele verbanden en het gezag van de grote tradities maakt plaats voor de authenticiteit als eigen ervaring.

Veel deelnemers herkenden zich in de verschuivingen van Bijbelse religiositeit naar spiritualiteit (typering van Barker). Geloof wordt zingeving, waarbij zingeving wordt verstaan als het onderbrengen van alledaagse belevingen in een ordenend verband.

Om de stap te maken naar de kerk over 10 jaar vroeg Peter Nissen de deelnemers naar hun 'yes-momenten' in de kerk. Wat zou je missen als de kerk over 10 jaar niet meer bestaat?

De antwoorden waren zeer divers, maar in grote lijnen ging het over de vieringen, de kringen en ruimte voor levensvragen.

Vieringen met mooie liederen, een goede muzikaliteit, mooie rituelen rond de feestdagen van de kerk en de feest- en gedenkdagen van de mensen, aandacht voor beeldende kunst en poëzie.

Kringen met aansprekende thema's of boeken. Ruimte die vertrouwd en veilig genoeg is om levensvragen aan de orde te stellen. Gelegenheid voor stilte en pastorale aandacht. Herkenning in de gemeenschap.

Aantal YES momenten op een rij:

- Vertrouwde plek voor gesprekken over levensvragen
- Zondagsdienst: vast punt om samen te geloven
- Kringen en thema avonden
- Eat en meet (diepgang en lol hebben)
- Samen zingen
- Kunnen praten over het zoekproces
- Ergens bij horen
- Zorg voor goede uitvaart of levensdienst
- Geraakt worden door woorden of een lied
- Rituelen die je boven jezelf uit tillen
- Muziek en kunst
- Paascyclus
- Nog veel meer: high lights verder oplichten: DOEN !!

Deze workshop vraagt duidelijk om een vervolg waarin de genoemde 'yes-momenten' worden ingebed in nieuwe vormen. Welke voorwaarden zijn nodig om deze momenten vast te houden? Zou er al een beeld gevormd kunnen worden van die nieuwe vormen? Wat is er nodig om de huidige situatie te verbinden met de komende?

Workshop: Ondernemend geloven

Onder leiding van Anne Stael hield deze deelnemersgroep in de workshop zich bezig met de vraag hoe je financieel kan inspelen op de toekomst. Dit in relatie tot dure gebouwen, minder betalende vrienden/leden, teruglopende meevallers zoals schenkingen of donaties maar ook een landelijke campagne die moet worden vertaald naar de eigen regio.

Kernvraag was hoe je inventief kunt omgaan met kosten en baten rondom de kerk en met het vertalen van de landelijke campagne op regionaal niveau.

De workshop startte met de ludieke vraag: "Als je de financiële situatie van jouw gemeente zou vergelijken met een dier, welk dier zou het zijn?"

Veel dieren kwamen ter sprake maar twee werden door velen herkend:

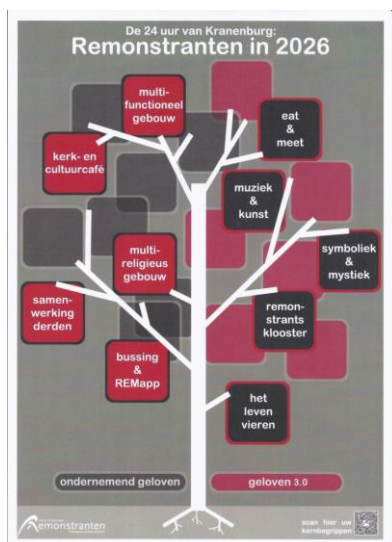
- De dromedaris. De bult is goed gevuld met water en de dromedaris kan daarom nog wel even vooruit. Echter, omdat er grote droogte is wordt het water dat uit de bult verbruikt wordt, niet opnieuw aangevuld. Als de bult leeg is zal de dromedaris omvallen en sterven.

- De eekhoorn. Deze nijvere verzamelaar legt in de zomer een verborgen voorraad nootjes aan om de winter door te komen. Maar, de eekhoorn heeft een lange termijn planning en moet daarom ieder jaar weer opnieuw beginnen, hopende weer genoeg nootjes te vinden om te overleven.

De volgende vraag was hoe je uit je nabije omgeving iemand zou kunnen stimuleren om mee te gaan naar de Remonstrantse kerk. Wat zeg je, wat doe je, wat heb je nodig om iemand te enthousiasmeren?

Uit de antwoorden bleek dat het soms moeilijk is mensen naar een kerkdienst mee te vragen. Het idee om mensen mee te vragen naar 'eat&meet'-avonden, of bijeenkomsten waar spiritualiteit, muziek en kunst samenkomen gaat veel beter. Ook het kunnen vertellen over levensvieringen (een samenkomst met elementen van een dienst waarin het leven gevierd wordt van bijvoorbeeld iemand die haar 90-ste verjaardag viert of iemand die na een lang ziekbed weer balans heeft hervonden of mensen die een bijzondere gebeurtenis willen bezegelen met een samenzijn) is stimulerend om anderen mee te vragen naar een Remonstrantse activiteit.

Piet, Steven en Nan, die deel uitmaken van de 'Remonstrantse Reddingsbrigade' van de gemeente Lochem-Zutphen, vertelden tijdens deze workshop hoe zij in de gemeente nadachten over kansen en mogelijkheden.

De poster met de uitwerkingen van de gemeente Lochem-Zutphen werd besproken en toegelicht. Vergelijkbare en andere ideeën passeerden de revue en er werd het idee geboren om een toolkit / gereedschapskist te gaan ontwikkelen. Een soort ideeënkist met handvaten die zouden kunnen worden uitgewerkt door een aantal leden van verschillende gemeenten, samen met afgevaardigden van het landelijk bureau. Een soort 'franchise-gereedschapskist' die je kunt gebruiken voor reparatie of om iets nieuws te concipiëren.

De kist kun je gebruiken maar ook niet. Of je gebruikt onderdelen.

Schematisch zag dit er als volgt uit.

Toelichting op het schema:

- 0 Geloof begint bij jou / Zoeken dát kan samen: de kern waar de campagne om draait
- 1 Eat&Meet: Hoe kunnen dit soort avonden eruit zien, wat zijn mogelijke thema's, recepten, voorbeelden, ideeën. Bussing: een bus die mensen uit de regio ophaalt. Je zou dan plak-reclame kunnen gebruiken die meteen dient als een reclame. Plak strips voor iedereen die ze wil gebruik op een bus, auto o.i.d.
- 2 Tijdschrift en APP anders: een tijdschrift omarmen als zuster-tijdschrift naast AdRem. Bijvoorbeeld 'De verwondering' van Annemiek Schrijver. Een APP anders gebruiken in de regio: om te communiceren en om mensen te stimuleren.
3. Het leven viereen, Preek van de Leek, Zin en Zang, ZZP opties.
 - Ideeën over vorm en inhoud van levensdiensten en mogelijkheden van vraag genereren.
 - Leken vragen om te komen preken. Leken in de vorm van een schrijver uit de omgeving of de burgemeester enz.
 - Zin en Zang bijeenkomsten (modern, klassiek, Iona, Taizé: samen zingen verbindt. Betrek er regionale musici bij)
 - ZZP mogelijkheden exploreren en contractmogelijkheden uitwerken zodat bijv. ZZP'ers werkruimte in een kerk kunnen huren.
4. Roulerend regio theater. Een theateruitvoering kiezen die 1 x per kwartaal in een andere regio vorm en inhoud krijgt (belevingseconomie!!)

5. Geestelijk topsporten in de zin van filosofen café, theologisch debat, leeskringen, poëzieavonden.
6. Retraites in de vorm van oplaad-themabijeenkomsten
Vakantieweken voor mensen die in de zomer veel alleen zijn
Luwte dagen voor jongere Remonstranten die even willen bijtanken

Na de beide workshops ontspan er een prachtig debat dat eindigde met de vraag: zouden we met alle ideeën een platform (**platform 2026**) kunnen creëren dat verder gaat met het uitwerken ervan!

Annemiek Schrijver stuurde ons in verwondering naar huis door een prachtige grand finale. Na een gedicht en samen zingen vroegen we ons af wat ons eigen proces was geweest de afgelopen 24 uur.

We kregen allemaal een eigen persoonlijke creditcard. Op de voorkant stond: ***Het Zelf is een land dat je alleen zelf kunt verkennen, door tijd te maken voor stilte en het eigen innerlijk te betreden.*** Op de achterkant schreef iedereen een persoonlijk eigen belofte. De creditcard zit in de portemonnee of in het hoesje van de mobiel. We dragen het mee om op onverwacht momenten herinnerd te worden aan onze eigen persoonlijke belofte.

De 24 uur van Kranenburg zijn voorbij. Met een belofte die voelbaar is. Geloof begint bij jou maar zoeken naar soms het begin, naar het vervolg of naar wat even weg leek: dát doe je samen.